

การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีประสิทธิผล ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา

The Study for Effective Innovative Leadership Development of Educational Institution Administrators in Primary School

ยุพดี เอกบัว^{1*} เพียงแข ภูผายาง² เทิดศักดิ์ สุพันธ์³

Yupadee Aekbua^{1*} Piangkae Poophayang² Terdsak Suphandee³

(Received: 2025-01-29; Revised: 2025-03-12; Accepted: 2025-03-14)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ จำนวน 249 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง Krejcie and Morgan และสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามขนาดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง โดยใช้เทคนิคจัดลำดับความสำคัญโดยใช้วิธี Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) โดยมีค่าความตรงเชิงเนื้อหาตั้งแต่ 0.80 – 1.00 มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่า 0.940

ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษามีสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การบริหารจัดการองค์กรที่มีประสิทธิผล การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม การพัฒนาทีมงานและบุคลากร การเป็นผู้นำขับเคลื่อนนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลง และการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม ตามลำดับ

¹นักศึกษานิเทศศาสตร์ คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

¹Ph.D. Student, Faculty of Education and Human Development, Chaiyaphum Rajabhat University.

²⁻³อาจารย์ คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

²⁻³Lecturer, Faculty of Education and Human Development, Chaiyaphum Rajabhat University.

*Corresponding Author Email: aekbuayupadee@gmail.com

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม, ประสิทธิภาพ, การบริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to study the current desired conditions and identify the essential needs for developing effective innovative leadership among school administrators in primary schools. The samples were 249 primary school administrators under the Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office, determine the sample size base on the Krejice and Morgan table and stratified random sampling according to Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office size, which is randomized by using stratified random sampling technique. The research instrument was a questionnaire. Statistical use to analyze data were mean, standard deviation, and the needs analysis was conducted using the Modified Priority Needs Index (PNI modified) technique. With content validity index ranging from 0.80 to 1.00 and an overall reliability coefficient of 0.940.

The research results were:

The overall level of effective innovative leadership in the current state was moderate level, while the desired state was at the highest level, and prioritized needs were ranked from high to low. Idealized influence of Effective organizational management, innovative vision, team and personnel development, transformational leadership towards innovation and Networking participation respectively.

Keywords: Need Assessment, Innovative Leadership, Effectiveness, School Administration

บทนำ

สังคมในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงบริบทในโลก โดยถูกขับเคลื่อนด้วยความรู้ นวัตกรรม เทคโนโลยี สังคม วัฒนธรรม การเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โรงเรียนในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นองค์กรที่จัดบริการในด้านการศึกษาระดับพื้นฐาน จำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์สอดคล้องกับทิศทางการศึกษาของโลกและการศึกษาถือเป็นหัวใจในการพัฒนาประเทศ ซึ่งเป้าหมายในการพัฒนาประเทศในระยะยาว ได้กำหนดวิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และพัฒนาสู่การเป็น “ประเทศไทย 4.0” การศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่

ถูกกำหนดให้เป็นนโยบายหลักสำหรับการพัฒนาประเทศ ดังนั้นการศึกษาในยุค 4.0 จะเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างนวัตกรรมได้ โดยมุ่งเน้นการผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ดังนั้นการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในองค์กรจึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องใช้ทั้งเทคนิคในการบริหารจัดการ และความเป็นผู้นำ เพื่อนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงได้ การพัฒนาสถานศึกษาในปัจจุบันก็ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเช่นกัน อันเป็นที่มาของกระแสโรงเรียนนวัตกรรมที่กลายเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จและคุณภาพของบุคลากรและสถานศึกษา ทั้งนี้ ทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมเป็นหนึ่งในทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ จัดเป็นทักษะเชิงประยุกต์ (Apply skills) ที่ต้องผสมผสานทักษะต่าง ๆ เข้าด้วยกัน 2 ทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นความสามารถในการใช้ ความรู้ (Knowledge) จินตนาการ (Imagination) ความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) ความร่วมมือ (Collaborative) (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2562) โดยครูในอนาคตต้องมียุทธวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยมีการเลือกใช้สื่อเทคโนโลยีที่มีความเหมาะสม ในการนำมาประกอบการออกแบบนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ การกำหนดบทบาทให้ครูมีฐานะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ทำหน้าที่วางแผนจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้คิดลงมือปฏิบัติจริง แสวงหาความรู้และค้นพบคำตอบด้วยตนเองให้มากที่สุด ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าการสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้นภายในสถานศึกษามีผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน ซึ่งผู้ที่มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้มีการสร้างพัฒนาหรือนำนวัตกรรมมาใช้ในการศึกษา ผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทสำคัญต่อสถานศึกษา และมีอิทธิพลสูงต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารการศึกษา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยการนำวิธีการใหม่ ๆ หลักการบริหารแบบใหม่เข้ามาใช้ในการบริหารสถานศึกษา (ฐิตินันท์ นันทะศรี, 2563)

แนวคิดการเตรียมคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในโลกหลังโรคระบาดโควิด 19 อันเป็นโจทย์ที่ท้าทายครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ท่ามกลางโลกที่มีพลวัตสูง ครูคือผู้หล่อหลอมสร้างไทยที่มีคุณภาพ มีความรู้คู่คุณธรรม การพัฒนาอย่างยั่งยืนจะเกิดขึ้นเมื่อเข้าใจ เข้าถึง บริบทของพลวัตโลก และพัฒนาเด็กด้วยความเข้าใจและเข้าถึงลึกลับกับจิตวิญญาณความเป็นครู โดยสิ่งที่ต้องปรับเปลี่ยนคือ ภารกิจครู (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2563) การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู ประกอบด้วย การสร้างความตระหนักให้เกิดการพัฒนาทักษะการคิดและการพัฒนาตนเอง ได้แก่ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยี การพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์ การคิดเชื่อมโยง การคิดอย่างมีเหตุผล ทักษะการสร้างเครือข่าย การคิดเชิงระบบ การคิดอย่างมีขั้นตอน และทักษะการประยุกต์ ซึ่งเป็นทักษะที่พึงมีของครูผู้สอน โดยผู้บริหารเองจำเป็นต้องสร้างวิสัยทัศน์และกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารงาน

ที่สนับสนุนให้เกิดรูปแบบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม สร้างค่านิยมร่วมกันของสถานศึกษา มีการบริหารจัดการ เพื่อพัฒนาทรัพยากรบุคคล โดยอาศัยทักษะการบริหารองค์กรนวัตกรรม (ปิยะพันธุ์ ชันไร่และคณะ, 2564) โดยการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้ได้ผลดีนั้น จำเป็นจะต้องมีการเสริมพลัง ให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีโอกาสฝึก และใช้ความเป็นผู้นำและภาวะผู้นำ (Leadership) ได้อย่างเต็มศักยภาพเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นนัก บริหารมืออาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องศึกษาหลักการแนวคิดและแนวทางการปฏิบัติภาวะผู้นำ เชิงนวัตกรรม เพื่อให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมอย่างแท้จริง ในกรณีนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะ ผู้นำองค์กรเป็นกลไกและเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของ ผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหาร และมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาและกำหนดทิศทาง ความสำเร็จของโรงเรียนให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกใน ความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา ต่อการประกอบอาชีพและ การศึกษาตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจึงมีความสำคัญกับผู้บริหารสถานศึกษาเพราะจะส่งผลให้สามารถปฏิบัติงาน จนได้นวัตกรรม ที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา สามารถพัฒนาการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพบนฐานของการ เปลี่ยนแปลงของโลก พัฒนาองค์กรสมัยใหม่ พร้อมทั้งสร้างผลผลิตคือนักเรียนที่ดีมีคุณภาพ เพื่อตอบสนอง บริบทปัจจุบันและความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนั้นการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะ ผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา จึงมีความสำคัญใน การเตรียมพัฒนาคนให้มีศักยภาพในการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ ตอบสนองต่อบริบทสังคมในปัจจุบัน สามารถขับเคลื่อนการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิง นวัตกรรมที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 683 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ ปีการศึกษา 2566 โดยผู้ศึกษาได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan 1978 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ได้จำนวน 249 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามขนาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำนวน 85 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำนวน 95 คน และผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 จำนวน 69 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น จากการศึกษาและทบทวนเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน อายุราชการ ขนาดโรงเรียน และสังกัดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตอบสนองคู่ และเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Type) ประกอบด้วย (1) การบริหารจัดการองค์กรที่มีประสิทธิผล (2) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม (3) การพัฒนาทีมงานและบุคลากร (4) การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม (5) การเป็นผู้นำการขับเคลื่อนนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลง ประเมินความต้องการสอดคล้องระหว่างข้อความถามกับนิยามเฉพาะของด้านนั้น ๆ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อความถาม พบว่า มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา 0.80 – 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ

0.940 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์ข้อมูล

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียงท้ายตาราง

3.2 แบบสอบถามตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีประสิทธิผล โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แปลความหมายค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ และการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นโดยนำข้อมูลผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ มาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$) และจัดลำดับความต้องการจำเป็นนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษาในสภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ 1) การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม 2) การเป็นผู้นำการขับเคลื่อนนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลง 3) การพัฒนาทีมงานและบุคลากร 4) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม และ 5) การบริหารจัดการองค์กรที่มีประสิทธิผล ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ 1) การบริหารจัดการองค์กรที่มีประสิทธิผล 2) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม 3) การพัฒนาทีมงานและบุคลากร 4) การเป็นผู้นำการขับเคลื่อนนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลง และ 5) การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม ตามลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.35 และลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีประสิทธิผล ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาเมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุงสูงกว่าค่าเฉลี่ย มี 3 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการองค์กรที่มีประสิทธิผล 2) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมและ 3) การพัฒนาทีมงานและบุคลากร ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มี ประสิทธิผลของผู้บริหาร สถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์				PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
	แปลผล		แปลผล					
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.				
การบริหารจัดการองค์กรที่มี ประสิทธิผล	3.15	0.79	ปานกลาง	4.62	0.56	มากที่สุด	0.47	1
การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม	3.39	0.74	ปานกลาง	4.56	0.59	มากที่สุด	0.35	2
การพัฒนาทีมงานและ บุคลากร	3.42	0.67	ปานกลาง	4.62	0.55	มากที่สุด	0.35	3
การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม	3.64	0.82	มาก	4.56	0.58	มากที่สุด	0.25	5
การเป็นผู้นำการขับเคลื่อน นวัตกรรมและการ เปลี่ยนแปลง	3.45	0.85	ปานกลาง	4.60	0.55	มากที่สุด	0.33	4
รวม	3.41	0.80	ปานกลาง	4.59	0.56	มากที่สุด	0.35	

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยได้อภิปรายผลดังนี้

1. สภาพปัจจุบันในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาลำดับ ได้แก่ 1) การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม 2) การเป็นผู้นำการขับเคลื่อนนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลง 3) การพัฒนาทีมงานและบุคลากร 4) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม และ 5) การบริหารจัดการองค์กรที่มีประสิทธิผลตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องมาจากภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยังเป็นเรื่องใหม่สำหรับผู้บริหาร ซึ่งนโยบายยังไม่ถูกขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งผู้บริหารยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถ่องแท้ในด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม อีกทั้งโรงเรียนจำนวนมากยังขาดงบประมาณในการขับเคลื่อนสู่การเป็นโรงเรียนนวัตกรรมจึงทำให้สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ดังนั้นการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญเพื่อการ

ขับเคลื่อนองค์กรและตอบสนองความต้องการในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ดังที่ ชัดสกร พิกุลทอง และสุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2565) ทำการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน จากผลการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ด้านเครือข่ายการเรียนรู้ ประกอบด้วย การเรียนรู้ร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การสร้างเครือข่ายเรียนรู้และการสะท้อนผลการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่แสดงถึงความต้องการพัฒนาสถานศึกษาของผู้ปกครองชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนที่อยู่ในท้องถิ่นของตน ส่งผลให้กลายเป็นโรงเรียนนวัตกรรมที่สามารถพัฒนาผู้เรียน ทำให้มีศักยภาพพร้อมในการแข่งขันและสร้างคุณค่าแก่โรงเรียนได้อย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับแนวคิดของชูชาติ พ่วงสมจิตร (2561) ได้กล่าวว่า นวัตกรรมการศึกษาเป็นเครื่องมือในการยกระดับคุณภาพการศึกษา และเป็นเครื่องมือในการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาซึ่งผู้บริหารต้องสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรได้ทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มีบรรยากาศองค์กรที่ดี สร้างวัฒนธรรม ส่งเสริมให้ผู้เรียน มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และสนับสนุนการผลิตจัดหาและใช้สื่อการเรียนการสอนเทคโนโลยีนวัตกรรมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่หลากหลาย สะท้อนให้เห็นว่าความสัมพันธ์ที่ดีในการบริหารการมีส่วนร่วมของบุคลากร โรงเรียน และชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนนวัตกรรมให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งมีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับผลการศึกษาวิจัยของ ปริญญามิตร สีนาลาด และคณะ (2560) กล่าวว่า การมีความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการพัฒนาภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนประกอบด้วยลักษณะสำคัญ เช่น การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การระดมทรัพยากรต่าง ๆ จากชุมชนมาใช้ประโยชน์ร่วมกันจัดการศึกษา เพื่อสนองความสนใจและความต้องการของชุมชน ตลอดจนทั้งการจัดการเรียนการสอนเนื้อหาวิชาที่นักเรียนนำไปใช้ในชุมชนและครอบครัวได้

2. สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ 1) การบริหารจัดการองค์กรที่มีประสิทธิผล 2) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม 3) การพัฒนาทีมงานและบุคลากร 4) การเป็นผู้นำการขับเคลื่อนนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลง และ 5) การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องมาจากความคาดหวังของสังคมที่มีต่อการจัดการศึกษา ต้องการครูที่มีการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษา มีความสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนให้รู้จักคิดด้วยตนเองและการพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างมากในอันที่จะช่วยเสริมสร้างและเป็นแรงผลักดันให้ครูต้องมีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน สามารถพัฒนาวิธีการใหม่ ๆ ซึ่งเป็นความคาดหวังของสังคมที่มีต่อการจัดการศึกษาเพื่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และยกระดับกระบวนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของอนุสรณ์ นามประดิษฐ์ และคณะ (2566) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมแนวคิดและทฤษฎีสู่การปฏิบัติเพื่อการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนในเครือสาธิต พบว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์นวัตกรรม 2) การสร้างบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม 3) การมีกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม 4) การบริหารความเสี่ยง 5) การคิดเชิงสร้างสรรค์

และ 6) การสร้างเครือข่ายนวัตกรรมและสอดคล้องกับงานวิจัยของไปรยา แลกระสินธุ์ และคณะ (2566) ศึกษาการพัฒนา รูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา พบว่ารูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสร้างวิสัยทัศน์นวัตกรรม 2) การมีศรัทธาและบาร์มี 3) การมีกลยุทธ์นวัตกรรม และ 4) การเป็นนักสร้างเครือข่ายนวัตกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญวรรณ บุญมณี และคณะ (2565) ได้ทำการวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นนวัตกรรมการศึกษาของครู ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง 2) การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม 3) การคิดสร้างสรรค์และการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม และ 4) ความเป็นนวัตกรรมการศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของปัญญา เลิศไกร และคณะ (2562) พบว่า การจัดการองค์กรจะขับเคลื่อนและพัฒนาไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นจะต้องมีการนำนวัตกรรมเข้ามาเป็นส่วนสำคัญในการสร้างและพัฒนาศักยภาพในการบริหาร เพื่อให้องค์กรสามารถวางแผนกลยุทธ์มุ่งสู่เป้าหมาย และวิสัยทัศน์เดียวกันได้ และกลายเป็นองค์กรที่มีคุณภาพ หากองค์กรมีกระบวนการจัดการที่เหมาะสม จะสามารถนำศักยภาพภายในมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ โดยสร้างคนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และพัฒนาองค์กรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ต่อไป

3. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า มีค่าดัชนีจัดลำดับความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{modified}) โดยมีค่าโดยรวมเท่ากับ 0.35 พบว่าเพื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย เฉพาะด้านที่มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุงสูงกว่าค่ากลาง มี 3 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการองค์กรที่มีประสิทธิผล 2) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม และ 3) การพัฒนาทีมงานและบุคลากร ตามลำดับ เหตุที่เป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องการให้เกิดการขับเคลื่อนสถานศึกษา ปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและพัฒนาให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนนวัตกรรมอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อความอยู่รอดขององค์กรท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านบริบทของโรงเรียน ปรับกลยุทธ์การดำเนินงานของโรงเรียน การเรียนรู้ของครู พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียน และการส่งเสริมสนับสนุนจากองค์กรภายนอก สอดคล้องกับงานวิจัยของนภาพร ศรีสุคันธฤกษ์ และคณะ (2566) ที่ได้สรุปแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ได้ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกคนจะต้องมีการตั้งเป้าหมายความสำเร็จ มองเห็นภาพอนาคตของสถานศึกษาในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง และมีความเชื่อมโยงกับนโยบายของต้นสังกัด มีการกำหนดแนวทางหรือมาตรการรองรับในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อลดความเสี่ยงและความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต บุคลากรทุกคนจะต้องร่วมมือร่วมใจและบูรณาการจากหลายๆ ฝ่าย มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี จัดสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อม เพื่อให้ครูและบุคลากรปฏิบัติงานสร้างสรรค์ มีการวิเคราะห์หน่วยงาน นำแนวคิดและวิธีการรูปแบบเดิมมาพัฒนาต่อยอดสร้างแนวคิดใหม่ ๆ ในการขับเคลื่อนให้เกิดการสร้างนวัตกรรมใหม่ที่มีคุณค่ามากขึ้น ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจึง

ความสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา นวัตกรรมจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากผู้บริหารสถานศึกษาไม่เปลี่ยนแปลงวิธีคิด การสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรได้ทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข ปฏิบัติตามนโยบายได้ตามเป้าหมายการจัดการศึกษาจะส่งผลให้ องค์กรมีคุณภาพสู่ความเป็นเลิศโดยมีเป้าหมายสูงสุดคือคุณภาพผู้เรียน ซึ่งเป็นผลผลิตของการจัดการศึกษา และผลการวิจัยสอดคล้องกับปิยโชติ รอดหลง และมัทนา วังถนอมศักดิ์ (2565) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้อำนวยการ สถานศึกษาที่สอดคล้องกับการบริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 พบว่ามีคุณลักษณะ 3 ด้านที่สำคัญ ด้านแรกคือการมีวิสัยทัศน์ หากผู้อำนวยการสถานศึกษามีคุณลักษณะดังกล่าว จะสามารถกำหนดทิศทางขององค์กร และวางแผนการพัฒนาเพื่อหาแนวทางไปสู่เป้าหมายได้สำเร็จ คุณลักษณะต่อมาคือ การมีความคิดสร้างสรรค์ คุณลักษณะนี้ทำให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ในการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องในยุคการศึกษา 4.0 นี้ และคุณลักษณะสุดท้ายคือการสนับสนุนและด้านการสร้างแรงบันดาลใจและแรงจูงใจเชิงบวก และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรเดช จงวรรณศิริ (2563) กล่าวถึง การจัดการสู่องค์กรนวัตกรรมไว้ว่า ในการพัฒนาองค์กรจะมีความเกี่ยวข้องกับบุคลากรหลายกลุ่ม ตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารส่วนงานบุคลากรผู้คิดสร้างสรรค์ ส่วนงานวิจัยและพัฒนา ส่วนงานนวัตกรรมและผู้สนับสนุนอื่น ๆ ทั้งนี้การพัฒนาบุคลากรจะประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ผู้นำนวัตกรรม (Leaders) คือ บทบาทของผู้บริหารระดับสูงและผู้บริหารในแต่ละส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ และกระบวนการนวัตกรรม ผู้สนับสนุนนวัตกรรม (Innovation Catalyst) คือการเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีศักยภาพแสดงบทบาทการขับเคลื่อนด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม กระตุ้นและผลักดันความคิดต่าง ๆ สู่นวัตกรรม และโครงสร้างองค์กร (Organizational Structure) คือการวางแผนจัดการองค์กรอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความชัดเจนต่อบทบาทของบุคลากรต่าง ๆ ในการร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผู้บริหารโรงเรียนควรขับเคลื่อนการใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาสถานศึกษาทั้งนี้การขับเคลื่อนโรงเรียนนวัตกรรมจะสำเร็จได้ควรจัดลำดับความสำคัญจำเป็นในการพัฒนา ดังนี้ 1) การบริหารจัดการองค์กรที่มีประสิทธิภาพ 2) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม และ 3) การพัฒนาทีมงานและบุคลากร ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะในการทาวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยติดตามการขับเคลื่อนโรงเรียนนวัตกรรม

2.2 ควรศึกษาจำแนกประเภทของโรงเรียนนวัตกรรม เช่น นวัตกรรมด้านสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมด้านหลักสูตร นวัตกรรมด้านการเรียนการสอน และนวัตกรรมด้านการบริหารจัดการ

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากข้อค้นพบจากการวิจัย พบว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยังมีช่องว่างของการวิจัยและการพัฒนาไปสู่ความสำเร็จ โดยที่ผู้บริหารมีความคิดเห็นสอดคล้องกันอยากให้สถานศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลง เป็นโรงเรียนนวัตกรรม เพราะจะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *แผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2563 – 2565*. <https://www.moe.go.th/strategic-plan/>
- ชัตสกร พิกุลทอง และสุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2565). องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 7(1), 178-192. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/article/download/252529/174358/996429>
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2561). *แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จิตินันท์ นันทะศรี, วาโร เฟ่งสวัสดิ์, วลนิภา ฉลากบาง, และพรเทพ เสถียรนพเก้า (2563). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิชาการและงานวิจัยสังคมศาสตร์*, 14(3), 93-106. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/JSSRA/article/view/203176>
- ธัญวรรณ บุญณณ, วีระยุทธ ชาทะกาญจน์, และชูศักดิ์ เอกเพชร. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กับความเป็นนวัตกรรมการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13. *Journal of MCU Ubon Review*, 7(2), 365-378. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/article/view/255822>
- นภาพร ศรีสุคันธฤกษ์, จอมพงศ์ มงคลวนิช, และปองสิน วิเศษศิริ. (2566). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 7(3), 117-131. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSC/article/view/262254?fbclid=IwAR3M3VTx7p5CPFho_VKnVimG6FCgNVDHmh25_3INpIMuw9C_0os8pNla2MbM
- ไพบรียา แลกะสินธุ์, ทรงยศ แก้วมงคล, และดวงกมล แก้วแดง. (2566). การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัด

- จันทบุรี เขต 2. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 9(2), 79-92.
<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/WTURJ/article/view/266456>
- ปัญญา เลิศไกร, นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์, ลัญจกร นิลกาญจน์, และกฤตพร แซ่เง่ สายจันทร์. (2562). การจัดการนวัตกรรมการพัฒนางานองค์กร. *วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 6(8), 3745-3757.
<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMND/article/view/218069>
- ปริญญามิตร ลีนาลาด, ไซยา ภาวะบุตร, วัฒนา สุวรรณไตรย์, และสุรัตน์ ดวงชาทม. (2560). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 13(1), 11-20. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMKKU/article/view/103359>
- ปิยโชติ รอดหลง, และมัทนา วังถนอมศักดิ์. (2567). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท. *วารสาร มจร บาลีศึกษาศาสตร์โสธรปริทรรศน์*, 10(2), 187-203.
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/Palisueksabuddhaghosa/article/view/266221>
- ปิยะพันธุ์ ชันไร่, พิมพ์กา ธรรมสิทธิ์, และเชาวฤทธิ์ จันจัน. (2564). องค์ประกอบทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต1. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(8), 42-55. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/article/view/249205>
- วิชัย วงษ์ใหญ่, และมารุต พัฒนา. (2562). *การพัฒนาทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรม*. ศูนย์ผู้นำพัฒนานวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้ กรุงเทพมหานคร. http://www.curriculumandlearning.com/upload/Books/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%AA%E0%B8%A3%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%AA%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%84%E0%B9%8C%E0%B8%99%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A1_1567745143.pdf
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. <https://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1540-file.pdf>
- สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2563). *การบริหารสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). หจก.โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- สุรเดช จอจวรรณศิริ. (2563). *การจัดการสู่องค์กรนวัตกรรม*. สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน). <https://nia.or.th/pdf/books/Innovative%20Organization%20Book%20Of%20Knowledge.pdf>

สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2563). โลกเปลี่ยนแปลง ผู้คนปรับตัว: หลุดพ้นจากกับดักและก้าวสู่ความยั่งยืน.

<https://drive.google.com/file/d/1AmaGwWGnLV6aS2AM7RCRX5bixKANLQN4/view>

อนุสรณ์ นามประดิษฐ์, ชูชีพ พุทธประเสริฐ, และสุทธิพงศ์ ยงค์กมล. (2566). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมแนวคิด และทฤษฎีสู่การปฏิบัติเพื่อการพัฒนา ผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายสารสนเทศ, *มจร ล้วนนาวิชาการ*, 12(1), 112–121. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/mbulncjournal/article/view/259209>